

Nr 156.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna; given Stockholms slott den 3 mars 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för kommunikationsdepartementet anför här efter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg:

I 1939 års statsverksproposition (kapitalbudgeten, bilaga 6, punkten 13) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna för budgetåret 1939/40 beräkna ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

Sedan utredning i ärendet numera verkställt, tillåter jag mig ånyo anmäla detsamma.

Bihang till riksdagens protokoll 1939. 1 saml. Nr 156.

1. Ärendets tidigare behandling m. m.

I propositionen nr 109/1937 angående statens övertagande av dövstumundervisningsväsendet (sid. 35) fäste jag uppmärksamheten på att styrelsen för svenska landstingsförbundet i skrivelse den 18 november 1935 framhållit, att landstingen på grund av deras tryckta ekonomiska läge men framför allt på grund av de föreliggande förslagen om dövstumundervisningens förstatligande i regel icke ansett sig kunna eller böra offra medel för dövstumskolornas förbättring. Skolbyggnadernas underhåll samt skolmaterielens vidmakthållande och modernisering hade sålunda blivit betänkligt eftersatta, vilket givetvis vore att beklaga ur undervisningssynpunkt.

Sedan 1937 års riksdag beslutat, att staten skulle från och med den 1 juli 1938 under vissa förutsättningar övertaga ansvaret för dövstumundervisningsväsendets fortsatta uppehållande, framlades i propositionen nr 212/1938 förslag rörande anslag för budgetåret 1938/39 till läroanstalter för dövstamma m. m. Beträffande frågan om för budgetåret 1938/39 och i fortsättningen erforderliga anslag till iståndsättande av de byggnader, i vilka de statliga dövstumskolorna skulle vara inrymda, erinrade jag enligt nämnda proposition (sid. 129) om följande:

I den år 1936 verkställda utredningen angående omorganisation av dövstumundervisningsväsendet hade framhållits bland annat, att, ehuru åtskilliga reparations- och förbättringsarbeten under senare år verkställts å en del av dövstumskoldistriktens fastigheter, åtskilliga förbättringar dock återstode att utföra, innan skolorna med hänsyn till lokalerna kunde anses vara på ett tillfredsställande sätt anordnade. Vid skolorna å Manilla och i Härnösand vore de erforderliga arbetena av betydande omfattning. De sammanlagda kostnaderna för de ombyggnads- och förbättringsarbeten, som på grund av då rådande förhållanden kunde anses såsom behövliga under den närmaste framtiden, beräknades av utredningen till 1 356 000 kronor, av vilket belopp 115 500 kronor borde anvisas för budgetåret 1938/39 till utförande av förbättringsarbeten vid skolorna i Växjö, Vänersborg och Härnösand.

Skolöverstyrelsen hade i sin då föreliggande utredning förklarat sig anse, att nödiga ombyggnader och större reparationer borde uppskjutas, till dess de nya skolstyrelserna hunnit taga ståndpunkt till de frågor i nu förevarande avseende, som kunde komma att visa sig vara aktuella. Överstyrelsen hade för den skull icke i sina statberäkningar för budgetåret 1938/39 upptagit några för fastigheternas förbättrande avsedda engångskostnader.

Byggnadsstyrelsen hade i sitt utlåtande över överstyrelsens berörda utredning anført, att byggnadsstyrelsen genom vederbörande länsarkitekter och biträdande länsarkitekter föranstaltat om besiktningar av vederbörande fastigheter. Därvid hade befunnits, att en stor del av de till anläggningarna hörande byggnaderna måste underkastas genomgripande iståndsättnings- och moderniseringsarbeten. Styrelsen hade i detta avseende erinrat, att jag i propositionen nr 109/1937 framhållit, att vederbörande i avvaktan på dövstumundervisningens förstatligande betänkligt eftersatt underhållet av skolbyggnaderna.

Byggnadsstyrelsen hade förklarat sig icke hava något att i huvudsak erinra mot vad överstyrelsen anfört. Vid de av byggnadsstyrelsen verkställda besiktningarna hade emellertid befunnits, att plåttaket å skolbyggnaden i Växjö varit i sådant bristfälligt skick, att detsamma, därest icke byggnaden i övrigt skulle taga skada, måste med det snaraste ersättas med ett nytt. Detta arbete, som beräknats draga en kostnad av 15 000 kronor, borde komma till utförande redan under budgetåret 1938/39. I övrigt torde frågan om skolornas iståndsättande och modernisering böra bli va föremål för en närmare utredning, i vilken de nya skolstyrelserna givetvis borde delta. Därvid syntes även böra tagas under övervägande, huruvida det icke i vissa fall, med hänsyn till de stora engångskostnader, som måste nedläggas på ifrågavarande byggnader, vore ekonomiskt fördelaktigare att uppföra nybyggnader på andra platser. Detta torde exempelvis möjligen vara förhållandet med skolorna å Manilla och i Lund. Styrelsen hade i detta sammanhang framhållit, att erforderliga iståndsättnings- och moderniseringsarbeten torde visa sig komma att draga större kostnader än vad 1936 års utredning beräknade.

Av den förberedande utredning, som sålunda verkställts, framginge, fortsatte jag, att förslag om anslag till de ganska omfattande iståndsättningsåtgärderna å de nuvarande byggnaderna icke borde föreläggas 1938 års riksdag. Jag ansåg mig icke i nämnda sammanhang böra närmare än som redan skett ingå på dessa frågor. Kostnaderna för den av byggnadsstyrelsen rekommenderade omläggningen av plåttaket å dövstumskolan i Växjö borde, enligt vad chefen för finansdepartementet föreslagit, bestridas med anlitan de av reparationstiteln å byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond.

Sedan 1938 års riksdag i skrivelser den 6 och den 10 maj 1938, nr 235 och 241, anmält sina beslut i anledning av sistnämnda proposition, anbefallde Kungl. Maj:t genom beslut den 20 maj 1938 byggnadsstyrelsen att, i samråd med skolöverstyrelsen och med beaktande av vad av riksdagen anförts rörande byggnadsarbeten vid Broby gård, verkställa utredning rörande erforderliga arbeten för iståndsättande och modernisering av de lokaler, i vilka de statliga dövstumskolorna komme att inrymmas, samt att med denna utredning och det förslag, som därav kunde påkallas, till Kungl. Maj:t inkomma i så god tid, att ärendet kunde underställas 1939 års riksdag.

Beträffande berörda byggnadsarbeten vid Broby gård hade riksdagen i skrivelsen nr 241 yttrat, att vid den omprövning av nämnda byggnadsfråga, som under den närmaste tiden torde komma till stånd, enligt riksdagens mening borde tagas under övervägande, om icke den byggnad, som nu inrymde rättarbostäder, kunde slopas och bostad för denne befattningshavare i stället upplåtas i någon av de övriga byggnaderna.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 21 februari 1939, vilken inkommit till ecklesiastikdepartementet den 28 februari 1939, överlämnat utredning och förslag i berörda hänseenden.

De skolor, vilka utredningen omfattat, äro Manilla dövstumskola å Djur-

gården i Stockholm, dövstumskolorna i Lund, Växjö, Vänersborg, Örebro, Gävle och Härnösand samt dövstumskolan å Broby gård.

Byggnadsstyrelsen, som samrått med undervisningsrådet N. J. F. Almkvist i vissa hithörande frågor, har framhållit, att utredningen särskilt beträffande ombyggnaderna visat sig vara synnerligen vanskelig på grund av de svårigheter, som förelegat att överblicka den nya organisationens inverkningar på lokalbehovet. I flera fall hade under utredningens gång nya lokalbehov och krav på plats för ytterligare ökat antal elever framkommit och föranlett omstudering och utökning av de preliminära förslagen. Redan dessa hade, utöver att försätta de 40 å 50 år gamla byggnaderna i ett skick, som skäligen motsvarade sociala och hygieniska krav, som icke minst det senaste årtiondets utveckling medfört, avsett en genomgående utökning av lokalerna samt en anpassning efter de speciella krav, den nya organisationen av dövstumskolorna föranlett. De på grundvalen av dessa förslag preliminärt beräknade kostnaderna, hade slutat på ett så avsevärt belopp som 1 670 000 kronor, oberäknat skolorna i Stockholm och Härnösand.

Efter hänsyntagande till de ytterligare utrymmeskrav m. m., som därefter gjort sig gällande, hade denna sammanlagda kostnad ytterligare stegrats.

Redan de preliminära utredningarna hade givit vid handen, att för modernisering och istandsättande av Manilla och Härnösands dövstumskolor skulle erfordras sådana belopp, att det måste starkt ifrågasättas, huruvida icke uppförandet av helt nya byggnader för dessa skolor måste anses vara den även ur ekonomisk synpunkt riktiga åtgärden.

2. Om- och tillbyggnadsarbeten.

Beträffande beskaflenheten av det nuvarande byggnadsbeståndet vid dövstumskolorna i Lund, Växjö, Vänersborg, Örebro och Gävle samt Broby gård ävensom åtgärder för att råda bot för förefintliga brister har byggnadsstyrelsen anfört bland annat:

D ö v s t u m s k o l a n i L u n d inrymdes nu i en stor byggnad, som uppgåves vara uppförd år 1871 och alltså för närvarande torde vara 68 år gammal. Byggnaden vore ur rent teknisk synpunkt i försvarligt skick, ehuru dräneringen vore bristfällig. Verkstäderna, som vore belägna i souterrängvåningen, kunde däremot icke anses motsvara nutida krav på undervisningslokaler. På grund av den bristfälliga dräneringen bleve de fuktiga vid perioder med stark nederbörd. Anläggningarna för värme-, sanitära och elektriska ledningar vore föråldrade. De stora sovsalarna underströke intrycket av anstalt och medgäve knappast skapandet av någon hemtrevnad. De i skolan inrymda familjebostäderna motsvarade ej heller nutida fordringar.

Det uppgjorda ändringsförslaget avsåge att bereda internatplatser för 40 barn; platserna vore fördelade på smärre rum med 4 sängar i varje. Den tekniska utrustningen förutsattes bliva moderniserad. Lokalerna för yrkesundervisningen hade förlagts till byggnadens bottenvåning mot soliga väderstreck. Gymnastiksalen hade försetts med tidsenliga biutrymmen. Den nu-

varande högtidssalen, som vore belägen i våningen 1 trappa upp mitt bland lärosalarna, hade föreslagits uppdelad i två rum, varigenom erforderligt antal lärosalar utvunnes. En ny högtidssal skulle iordningställas inom ett ovan den nuvarande befintligt utrymme. Skolans expedition samt bostad för rektor beräknades förlagda till en särskild byggnad, som skulle uppföras i parken öster om skolbyggnaden. Från rektors och länsarkitektkontorets sida hade ifrågasatts uppförande av bostadshus även för annan personal, men byggnadsstyrelsen hade ej ansett sig böra upptaga en sådan byggnad i detta förslag. Om det sedermera skulle visa sig erforderligt, att maskinistbostad anordnades, kunde sådan lämpligen och för ringa merkostnad inredas å vinden över den västra flygeln.

Skolöverstyrelsen hade i skrivelse den 31 januari 1939 förklarat sig icke hava något att erinra mot förslaget i denna del.

Dö v s t u m s k o l a n i V ä x j ö inrymdes i en stor byggnad, som torde hava uppförts år 1893. Sedan yttertaket, som vid statens övertagande av fastigheten varit bristfälligt, under hösten 1938 omlagts, vore byggnaden ur rent teknisk synpunkt i försvarligt skick. Ledningsanläggningarna vore dock mycket omoderna och skolkök saknades. Även om denna skola gällde, att åtgärder syntes böra vidtagas för att bereda eleverna större möjlighet till trevnad.

Ändringsförslaget avsåg att bereda internatplatser för 58 elever i smärre sovrum. Därjämte funnes en reservsovsal, i vilken, i mån av behov, torde kunna beredas intill 11 platser. Skolans rektor hade för sin del godkänt det uppgjorda ritningsförslaget och å detsamma gjort påteckning därom. Skolöverstyrelsen hade emellertid i skrivelse den 24 januari 1939 under åberopande av från rektor framställt önskemål föreslagit, att skolan omedelbart skulle utbyggas i sådan omfattning, att sovsalsutrymme för minst 110 elever erhöles. Under för handen varande förhållanden, och då erforderlig utvidgning lätt kunde genomföras vid tidpunkten för uppträdande behov av ökat platsantal, ansåge sig byggnadsstyrelsen för sin del ej böra biträda detta skolöverstyrelsens yrkande. Förslaget, som överstyrelsen i övrigt lämnat utan erinran, innebure genomgående modernisering av ledningsanläggningarna, inredande av skolkök, förbättrad köksinredning, uppdelning av de nuvarande stora sovsalarna till smärre enheter, anordnande av dagrum samt avskiljande från skolan i övrigt av den gifta personalens bostäder, som således icke vidare skulle göras tillgängliga från skollokalerna utan endast genom direkta ingångar utifrån.

Dö v s t u m s k o l a n i V ä n e r s b o r g bestode av två från varandra skilda anläggningar. Den ena vore förlagd till en vid Edsvägen belägen tomt och bestode av 5 byggnader och den andra till en tomt vid Torpavägen och bestode av 3 byggnader. Byggnaderna syntes hava uppförts omkring år 1895. Sedan år 1928, då fastigheterna genom byggnadsstyrelsens försorg besiktigats och befunnits vara i ett föga tillfredsställande skick, hade vissa ändrings- och moderniseringsåtgärder, företrädesvis beträffande ledningsanläggningarna, vidtagits. Underhållet syntes dock, särskilt i fråga om anläggningen vid Torpavägen, vara eftersatt.

Beträffande byggnaderna vid Edsvägen, avsedda för A—B-avdelningen, hade befunnits, att matsals- och köksavdelningen med hänsyn till det ökade elevantalet måste ombyggas och att sjukavdelningen och dagrummen måste utökas, en samlingssal anordnas samt de hygieniska anordningarna kom-

pletteras. De båda bostadshusen för rektor och portvakt måste underkastas vissa omändringar och genomgående repareras.

Beträffande byggnaderna vid Torpavägen, som inrymde fortsättningsskolan för dövstumma gossar, hade befunnits, att nuvarande arbets-salar vore otillräckliga, att matsalen vore för liten samt att kökets utrustning vore gammalmodig och olämplig.

Det föreliggande förslaget utvisade, att ett avhjälpande av de anmärkta bristerna beträffande byggnaderna vid Edsvägen fordrade förutom allmänna istandsättningsarbeten, förhållandevis små ändringsarbeten. Inom anläggningen vid Torpavägen erfordrades däremot arbeten av betydande omfattning. I huvudsak skulle sålunda de nuvarande sovsalarna ändras till verkstadslokaler och nybyggnader, inrymmande sovsalar och dagrum för eleverna samt bostad för husfader och sjukavdelning uppföras. Därutöver skulle utföras vissa ändrings- och moderniseringsarbeten i matsalsavdelningen och portvaktsbostaden, varjämte byggnaderna måste underkastas omfattande reparationsarbeten.

Förslaget hade granskats av skolöverstyrelsen, som i skrivelse den 31 januari 1939 förklarar sig icke hava något att erinra.

Dövstumskolan i Örebro bestode för närvarande av två mindre byggnader, belägna å stadsågan nr 65 inom Örebro stad. Skoltomten hade utökats på så sätt att nyttjanderätt till en mindre del, omkring 560 kvadratmeter, av stadsågan nr 69 upplåtits från Trädgårdsföreningens område. Tomten vore även med detta tillskott knapp, och om erforderlig tillbyggnad för beredande av bättre utrymmen i gymnastikflygeln skulle kunna genomföras, måste ytterligare omkring 800 kvadratmeter mark förvärvas. Underhandlingar om förvärv av erforderliga markområden hade styrelsen emellertid på sakens nuvarande ståndpunkt icke inlett, och den i det följande upptagna posten för tomtkostnader hade styrelsen beräknat utan att anbud å tomt inforrats.

Den s. k. »östra byggnaden» vore uppförd år 1882 och den »västra byggnaden» år 1898. De förefintliga utrymmena betecknades såsom alldeles otillräckliga. Dessutom vore värme-, sanitära och elektriska ledningsanläggningar föråldrade och måste ersättas.

Det föreliggande förslaget avsåg att utbygga skolan, så att den skulle kunna mottaga 150 elever. Det innebure beträffande den östra byggnaden, att bostäderna avskildes från skollokalerna och att den numera alltför trånga högtidssalen ändrades till lärare- och materialrum. Den västra byggnaden föresloges dels påbyggd med en våning, dels tillbyggd med omkring 10,5 meter å gymnastikflygeln och dels ändrad i vissa avseenden. Genom de föreslagna åtgärderna erhöles inom byggnaden 9 lärosalar och 5 verkstads- och slöjdlokaler samt en sal för undervisning i naturkunnighet, en samlingssal och erforderliga biutrymmen såsom omklädnadsrum till gymnastiksalen, materialrum, toaletter m. m.

Förslaget hade granskats av skolöverstyrelsen, som i skrivelse den 4 februari 1939 förklarar sig icke hava något att erinra.

Dövstumskolan i Gävle torde vara uppförd omkring år 1895 och utgjordes av en byggnad, som till planläggning och omfattning i stort liknade skolbyggnaden i Växjö, ehuru exteriören vore annorlunda utbildad. Byggnaden vore i tämligen gott stånd, dock förekomme en del sprickor i tak och murverk, som möjligen kunde härleda sig från sättningar i grunden,

yttertaket krävde viss översyn, varjämte värme-, sanitära och elektriska ledningsanläggningar krävde kompletteringar och moderniseringar. Fönster-snickerierna vore av omodern konstruktion. Utrymmena inom byggnaden vore otillräckliga för att tillfredsställa de lokalkrav, som numera uppställdes. Önskemålen rörande utrymme hade under utredningens gång ökats på grund av den erfarenhet, som vunnits redan under den nya organisationens första termin.

Förslaget avsåge att utflytta rektors bostad och expedition samt vissa personalbostäder till nybyggnader. Det därigenom frigjorda utrymmet i skolbyggnaden vore emellertid icke tillräckligt utan måste viss del av densamma påbyggas med ytterligare en våning. I källarvåningen skulle inredas nya bad- och tvättavdelningar m. m. Bottenvåningen disponerades för kök, matsalar, dagrum samt vissa verkstadslokaler, våningen 1 trappa upp i huvudsak för lärosalar samt gymnastiksalen. Våningen 2 trappor upp samt vindsvåningen avsåges i huvudsak för sovsalar. Vid planläggningen hade beaktats, att det syntes lämpligt att i görlig mån särskilja ej endast gossar och flickor utan även äldre och yngre elever.

Förslaget hade granskats inom skolöverstyrelsen, som i skrivelse den 24 januari 1939 förklarat sig icke hava något att erinra.

De till dövstumskolan å Broby gård hörande byggnaderna utgjordes av en äldre herrgårdsbyggnad och två flyglar, samtliga uppförda av liggtimmer, en envånings träbyggnad, vanligen benämnd »röda stugan», samt en mindre byggnad använd såsom snickarverkstad. Röda stugan torde hava uppförts i början på 1900-talet, övriga byggnader vore gamla, troligen från början av 1800-talet, men hade i samband med gårdens apterande till yrkesskola år 1926 blivit föremål för en tämligen genomgripande ombyggnad.

Byggnaderna uppvisade emellertid en del brister, som måste avhjälpas. Köksinredningen måste kompletteras. För närvarande vore eleverna inrymda i huvudbyggnaden med sovrummen huvudsakligen förlagda i den inredda vindsvåningen. Det nuvarande lärjungeantalet vore 13, medan skolan skulle beräknas för 42 elever.

Det föreliggande utbyggnadsförslaget avsåge, att invid de nuvarande byggnaderna skulle uppföras ett nytt stenhus, inrymmande bostäder för rättare och trädgårdsmästare samt sovrum och därtill hörande utrymmen för samtliga elever. Till denna byggnad skulle även anläggningens panncentral, badavdelning och tvättstuga förläggas. Den nuvarande huvudbyggnaden tänktes använd för dagrum och lärosalar samt kök och bostäder för personal. Flyglarna samt snickarverkstaden tänktes även för framtiden få i stort sett samma användning som nu. Röda stugan avsåges till bostad för ladugårdsförman.

Skolöverstyrelsen hade i skrivelse den 10 februari 1939 förklarat sig instämma i vissa från skolstyrelsen framförda önskemål men i övrigt icke hava något att erinra. Skolstyrelsens önskemål rörde vissa detaljer och komme, har byggnadsstyrelsen påpekat, givetvis att i den mån så låter sig göra, beaktas vid arbetsritningarnas upprättande. De ifrågasatta ändringarna hade byggnadsstyrelsen ansett icke medföra ökning av kostnaderna.

Kostnaderna för genomförandet av ovan angivna förslag hava av byggnadsstyrelsen beräknats till sammanlagt 2 350 000 kronor enligt följande specifikation:

Dövstumskolan i Lund.

Byggnadsarbeten	kronor	168 600	
Värme- och sanitära anläggningar	»	76 600	
Elektriska ledningar	»	15 400	
Ny rektorsbostad	»	58 000	
Planeringsarbeten	»	8 500	
Oförutsedda utgifter och arvoden	»	37 700	
Konstnärlig utsmyckning	»	10 200	375 000

Dövstumskolan i Växjö.

Byggnadsarbeten	kronor	127 000	
Värme- och sanitära anläggningar	»	110 000	
Köks- och tvättmaskiner, kylskåp	»	9 500	
Elektriska ledningar	»	15 000	
Oförutsedda utgifter och arvoden	»	34 500	296 000

Dövstumskolan i Vänersborg.

Ändrings- och reparationsarbeten i befintliga byggnader:

Byggnadsarbeten	kronor	136 780	
Värme- och sanitära anläggningar	»	49 400	
Elektriska ledningar	»	17 325	
Nybyggnad för elever	»	260 000	
Nybyggnad för sjukavdelning m. m.	»	82 000	
Cykelstall	»	7 200	
Förbindelsegång	»	800	
Oförutsedda utgifter och arvoden	»	26 495	580 000

Dövstumskolan i Örebro.

Östra byggnaden:

Byggnadsarbeten	kronor	36 500	
Värme- och sanitära anläggningar	»	3 000	
Elektriska ledningar	»	2 000	
Oförutsedda utgifter och arvoden	»	12 500	

Västra byggnaden:

Byggnadsarbeten	»	147 400	
Värme- och sanitära anläggningar	»	24 000	
Elektriska ledningar	»	3 600	
Oförutsedda utgifter och arvoden	»	46 000	
Tomtkostnader, förslagsvis	»	35 000	310 000

Dövstumskolan i Gävle.

Byggnadsarbeten	kronor	206 475	
Värme- och sanitära anläggningar	»	80 000	
Elektriska ledningar	»	8 000	
Tvättmaskiner	»	4 000	
Mathissar	»	9 000	
Utbyte av fönstersnickerier	»	14 500	
Grundförstärkning och utvändiga reparationer	»	10 000	
Ny rektorsbostad	»	66 500	
Ny personalbostad	»	74 000	
Lekhall	»	8 800	
Planeringsarbeten och stängsel	»	17 000	
Oförutsedda utgifter och arvoden	»	65 725	564 000

Döfstumskolan å Broby gård.

Huvudbyggnaden och västra flygeln	kronor	32 000	
Östra flygeln	»	9 400	
»Röda stugan»	»	4 200	
Snickarverkstaden	»	400	
Ledningsarbeten och kulvert	»	5 000	
Ny logementsbyggnad	»	130 000	
Planeringsarbeten	»	500	
Rörledningsarbeten i de befintliga byggnaderna	»	5 000	
Elektriska ledningar i de befintliga byggnaderna	»	1 500	
Oförutsedda utgifter och arvoden	»	37 000	225 000
Summa kronor		2 350 000.	

Vissa av ovan angivna arbeten har byggnadsstyrelsen ansett i någon mån möjliga att förenkla och har med hänsyn till sådana förenklingar beräknat totalkostnaden för de föreslagna ombyggnadsarbetena till 2 319 000 kronor, varav skulle belöpa å döfstumskolan i Lund 342 000 kronor, i Växjö 296 000 kronor, i Vänersborg 573 000 kronor, i Örebro 310 000 kronor, i Gävle 523 000 kronor och å Broby gård 225 000 kronor. Härtill har för samtliga skolor beräknats ett belopp av 50 000 kronor till konstnärlig utsmyckning. I dessa hänseenden yttrar byggnadsstyrelsen:

Huruvida behovet av att rektorerna bodde inom respektive anläggningar vore så angeläget, att uppförandet av nya rektorsbostäder vore motiverat, utgjorde en fråga, som undandroge sig byggnadsstyrelsens närmare bedömande. Därest sådana bostadshus skulle ifrågakomma, syntes de emellertid böra begränsas till sådan omfattning, att kostnaden för vart och ett icke överstege 40 000 kronor. Rektorsexpeditionen torde i så fall icke böra förläggas till samma byggnad utan inrymmas i respektive skolbyggnader.

Bostadshusen vid döfstumskolan i Vänersborg torde kunna något förenklas och det för byggnadsarbeten beräknade beloppet därigenom reduceras till i runt tal 130 000 kronor. Jämväl personalbostadshuset i Gävle torde kunna något förbilligas, så att kostnaderna för detta reducerades till 70 000 kronor. Med hänsyn till de relativt höga kostnaderna för planeringsarbeten vid skolorna i Lund och Gävle torde dessa arbeten kunna minskas i omfattning, så att en reducering med 5 000 respektive 10 000 kronor åstadkommes.

För döfstumskolan i Lund hade ifrågasatts, att 10 200 kronor skulle upptagas för konstnärlig utsmyckning. Enligt byggnadsstyrelsens mening vore en dylik utsmyckning av lokalerna i dessa skolor i hög grad motiverad. Styrelsen ansåge emellertid, att ett anslag för detta ändamål av förslagsvis 50 000 kronor borde ställas till förfogande för samtliga här ifrågasatta äldre skolor och att vid sådant förhållande det särskilt för Lund ifrågasatta beloppet borde utgå.

3. Nybyggnadsarbeten.

Beträffande Manilla döfstumskola har arkitekten hos byggnadsstyrelsen W. Gahn på styrelsens uppdrag verkställt utredning och uppgjort ritningar, upptagande två alternativ, betecknade 1 och 2. Enligt denna

preliminära utredning skulle nuvarande byggnader, nämligen huvudbyggnad, gymnastikbyggnad och tvättbyggnad, icke vara tillräckliga, utan skolan skulle hava behov av ett flertal ytterligare lokaler. De alternativa lösningarna av lokalfrågorna hava uppgjorts med ledning av ett av skolans rektor upprättat lokalprogram.

Alternativ 1 hade utarbetats i två varianter, 1 a och 1 b. Alternativ 1 a avsåge uppförande av nybyggnad för samtliga lärosalar, kollegierum och lärarrum. Enligt alternativ 1 b skulle däremot sovavdelningarna och sjukavdelningen samt rektorsbostaden och bostäder för gifta lärare förläggas i särskilda nybyggnader. Dessutom skulle äldre byggnader ombyggas.

Alternativ 2 avsåge hel nybyggnad och innebure uppförande av en serie paviljonger för de olika ändamålen. Sedan skolan överflyttat till nya lokaler, skulle enligt detta alternativ nu befintliga byggnader rivas.

Enligt alternativ 1 a skulle det nuvarande området vara tillfyllest, men enligt alternativ 1 b och 2 skulle skolans markområde behöva avsevärt utvidgas.

Gahn hade beräknat kostnaderna för alternativ 1 a och 1 b till vardera 1 454 500 kronor och för alternativ 2 till 1 570 000 kronor, varvid förutsatts, att någon kostnad för utökad markareal icke skulle komma i fråga. Byggnadsstyrelsen hade funnit dessa kostnader vara för lågt beräknade och ansett dem böra höjas till 1 500 000 kronor för alternativ 1 a, 1 700 000 kronor för alternativ 1 b och till 1 850 000 kronor för alternativ 2. De höga kostnaderna för alternativ 1 a och 1 b hava till stor del betingats av den omständigheten, att den nuvarande skolbyggnaden, som uppfördes år 1864, vore synnerligen svår att omforma efter moderna krav på undervisningslokaler och bostäder. Byggnadsstyrelsen har vidare framhållit, att ett genomförande av alternativ 1 a eller 1 b skulle medföra stora svårigheter för skolans drift under den tid, nybyggnads- och ombyggnadsarbetena påginge inom anläggningen.

Med hänsyn till bland annat sist berörda svårigheter och till att byggnaden på grund av sin ålder torde få anses uttjänt samt den jämförelsevis obetydliga kostnadsökning, som uppförande av helt nya byggnader skulle medföra i jämförelse med kostnaderna för alternativ 1 a och 1 b, har byggnadsstyrelsen förordat, att denna skolas lokalfråga löstes genom uppförande av nybyggnad.

Härvid har emellertid styrelsen ansett sig icke kunna biträda förslaget att förlägga den nya skolan till samma plats som den nuvarande, i synnerhet som området skulle behöva icke oväsentligt utökas. Skolans nuvarande område syntes i stället böra införlivas med Djurgårdens parkområde. En nybyggnad syntes böra förläggas till lämplig plats i Stockholms närhet, där större och friare utrymme kunde erhållas.

Byggnadsstyrelsen hade uppdragit åt Gahn att uppgöra förslag till nybyggnad, som skulle förläggas på lämpligt, staten tillhörigt markområde i Stockholms närhet. I samråd med den av skolöverstyrelsen utsedde representan-

ten och domänstyrelsen hade byggnadsstyrelsen även undersökt, om utrymme kunde beredas för skolan å sådan statsverket tillhörig mark. Efter att hava undersökt ett flertal områden hade styrelsen slutligen ansett sig böra föreslå, att skolan förlades till det s. k. Invernessområdet å Mörby kronoegendom invid Edsviken strax söder om Mörby lasarettsområde. Den därvid ifrågasatta tomten, som upptog en areal av omkring 92 000 kvadratmeter, omfattade en kuperad skogbevuxen terräng och ett norr om denna liggande öppet planare fält. Området förvaltades för närvarande av domänstyrelsen, som i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 16 februari 1939 förklarat sig icke hava något att erinra mot att området upplätes till tomt för dövstumskolan. Emellertid vore vissa delar av området upplåtna med nyttjanderätt till olika personer, med vilka särskilda överenskommelser måste träffas om markens avstående. Detta förhållande torde emellertid icke lägga hinder i vägen för markområdets disponerande för ändamålet.

Det av Gahn uppgjorda, å 12 den 30 januari 1939 dagtecknade ritningar med tillhörande beskrivning den 1 februari 1939 åskådliggjorda förslaget omfattade 8 olika byggnader, nämligen rektorsbyggnad med expedition, gymnastikbyggnad, lekhall, skolbyggnad, matsals- och uthusbyggnad, två elevbyggnader och personalbyggnad. På grund av att närbelägna bostadsområden funnes, hade det ansetts, att lärarpersonalen och seminarieeleverna skulle hava möjlighet att förhyra bostäder utom skolan.

Kostnaderna för nyanläggningen, som av Gahn beräknats till 1 578 700 kronor, hade byggnadsstyrelsen enligt följande specifikation beräknat till 1 860 000 kronor, till vilken summa borde läggas kostnader för konstnärlig utsmyckning, ersättning till vissa nyttjanderättshavare och rivning av skolans nuvarande byggnader m. m., 130 000 kronor.

Nybyggnader.

Rektorsbostad och expedition	kronor	71 000	
Gymnastikbyggnad	»	172 000	
Lekhall	»	7 000	
Skolbyggnad	»	361 000	
Matsals- och sjukhusbyggnad	»	180 000	
Elevbyggnad	»	171 000	
D:o	»	171 000	
Personalbyggnad	»	67 000	1 200 000

Yttre arbeten.

Nya vägar inom tomtområdet, rivning av gamla träbyggnader samt schaktning och sprängning för rörledningar, lek- och idrottsplaner, planerings- och planteringsarbeten samt stängsel kring området	kronor	110 000
Värme, vatten och sanitetstekniska installationer	»	340 000
Elektriska ledningar	»	63 000
Ritningar, kontroll och administration samt oförutsedda utgifter	»	147 000
		<hr/>
		Kronor 1 860 000.

Till sistnämnda summa borde emellertid läggas följande kostnader, nämligen:

Konstnärlig utsmyckning, förslagsvis	kronor	25 000
Ersättningar till vissa nyttjanderättshavare för dem tillhöriga, å tomtområdet befintliga sommarvillor m. m., förslagsvis	»	35 000
Rivning av skolans nuvarande byggnader jämte iordningställande av tomtmarken på Djurgården	»	70 000
		<hr/>
		Kronor 130 000.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 21 februari 1939 förklarat sig icke kunna taga ställning till frågan om förläggningen av läroanstalten eller det föreliggande förslaget i övrigt. Överstyrelsen har därvid hänvisat till en av rektor vid dövstumskolan uppgjord promemoria, däri rektor motsatte sig en förflyttning av skolan från Manilla och framställde anmärkningar mot vissa detaljanordningar inom anläggningen samt i fråga om lokalernas sammanlagda ytinnehåll.

I fråga om dövstumskolan i Härnösand har Gahn likaledes uppgjort dels förslag till om- och tillbyggnad av den nuvarande skolan, slutande å en kostnad av omkring 1 000 000 kronor, vilket belopp byggnadsstyrelsen dock funnit för lågt beräknat, dels ock förslag till nybyggnader å skolans nuvarande tomt, vilket sistnämnda förslag av Gahn kostnadsberäknats till 1 549 450 kronor. Jämväl sist angivna belopp har byggnadsstyrelsen funnit för lågt och beräknat kostnaderna för en nyanläggning till 1 785 000 kronor.

Beträffande dövstumskolan i Härnösand hade Gahn anmält, att byggnaden befunde sig i mycket dåligt skick och att den i sin planläggning vore olämplig för genomförande av ett plansystem, som motsvarade moderna krav. Gahn hade emellertid uppgjort förslag till om- och tillbyggnad av nuvarande dövstumskolan, enligt vilket skolbyggnadens båda flyglar skulle förlängas 13 meter mot norr och bostadshuset för vaktmästare tillbyggas. Därjämte skulle ny rektorsbostad uppföras på området söder om landsvägen. Kostnaderna för genomförandet av detta förslag hade av Gahn angivits till omkring 1 000 000 kronor, vilket belopp dock torde vara väl lågt beräknat. I likhet med Gahn hade styrelsen genom den företagna utredningen kommit till den uppfattningen, att den nuvarande skolbyggnaden befunde sig i ett så dåligt skick, att de stora kostnader, som nu nämnts, icke borde nedläggas på att förbättra densamma, utan att byggnaden borde rivas och i stället en helt ny skolanläggning uppföras på området.

Byggnadsstyrelsen hade därför uppdragit åt Gahn att uppgöra förslag till nybyggnader för dövstumskolans nuvarande tomt. I anledning därav hade Gahn överlämnat ett å 12 den 30 januari 1929 dagtecknade ritningar med tillhörande beskrivning den 1 februari 1939 åskädliggjort sådant förslag, som av Gahn kostnadsberäknats till 1 549 450 kronor. Förslaget överensstämde i det väsentliga med ovannämnda, av Gahn senast uppgjorda förslag till nybyggnader för dövstumskolan i Stockholm. De föreslagna åtta byggnaderna skulle placeras på skolans nuvarande område och förläggas så, att befint-

liga byggnader kunde kvarstå och användas till dess de nya lokalerna kunde tagas i bruk. Den föreslagna anläggningen omfattade rektorsbostad med expedition, förlagd till området söder om landsvägen, samt gymnastikbyggnad, lekhall, skolbyggnad, matsals- och sjukhusbyggnad, två elevbyggnader och personalbyggnad, förlagda till området norr om landsvägen.

Byggnadsstyrelsen hade beräknat kostnaderna för nyanläggningen på följande sätt.

Nybyggnader.

Rektorsbostad och expedition	kronor	60 000	
Gymnastikbyggnad	»	166 000	
Lekhall	»	7 000	
Skolbyggnad	»	382 000	
Matsals- och sjukhusbyggnad	»	164 000	
Elevbyggnad	»	165 000	
D:o	»	165 000	
Personalbyggnad	»	44 000	1 153 000

Yttre arbeten.

Nya vägar och planer inom tomtområdet, rivning av gamla byggnader samt schaktning för rörledningar, rivningsarbeten för gamla byggnader, lek- och idrottsplaner, planerings- och planeringsarbeten m. m.	kronor	105 000
Värme, vatten och sanitetstekniska installationer	»	325 000
Elektriska ledningar och hissar	»	62 000
Ritningar, kontroll och administration samt oförutsedda utgifter	»	140 000
	Kronor	1 785 000.

Därutöver borde för konstnärlig utsmyckning beräknas förslagsvis 25 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 21 februari 1939, liksom även rektor vid dövstumskolan, icke funnit något att i huvudsak erinra mot sistnämnda förslag.

4. Sammanfattning.

Kostnaderna för samtliga ovan angivna arbeten skulle alltså uppgå till följande belopp, nämligen för

Om- och tillbyggnadsarbeten vid skolorna i Lund, Växjö, Vänersborg, Örebro, Gävle och å Broby gård, inberäknat kostnad för ytterligare tomtmark i Örebro	kronor	2 269 000	
Nybyggnad i Stockholm, inberäknat ersättning till vissa nyttjanderättshavare	»	1 895 000	
Nybyggnad i Härnösand	»	1 785 000	5 949 000
Konstnärlig utsmyckning	kronor	100 000	
	Kronor		6 049 000.

Härutöver borde, yttrade byggnadsstyrelsen, eventuellt för rivning av byggnaderna å Manilla och tomtens iordningställande därefter beräknas ett belopp av 70 000 kronor.

I ovan angivna kostnadssummor hade icke inräknats kostnader för anskaffning av möbler och inventarier.

Ifrågavarande arbeten beräknades skola i det närmaste slutföras under budgetåret 1940/41. Under nästa budgetår erfordrades i så fall medel för uppgörande av fullständiga ritningar, förvärv av tomtmark m. m. samt övriga förberedande arbeten. För dessa ändamål torde böra beräknas ett belopp av högst 500 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1939 års riksdag att för vidtagande av nämnda om-, till- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag bevilja ett reservationsanslag å 5 949 000 kronor jämte ett anslag å 100 000 kronor för konstnärlig utsmyckning ävensom ett anslag å 70 000 kronor för rivning av nuvarande byggnader å Manilla å Djurgården i Stockholm och iordningställande av tomtmarken därstädes samt av de sålunda beviljade medlen för budgetåret 1939/40 anvisa 500 000 kronor för uppgörande av fullständiga ritningar och vidtagande av övriga erforderliga förberedande arbeten, däri inberäknat förvärv av erforderligt ytterligare tomtområde för dövstumskolan i Örebro m. m.

*Departements-
chefen.*

Såsom jag förut framhållit, har underhållet av de lokaler för dövstumskolorna, som av staten övertagits i samband med dövstumundervisningsväsendets förstatligande från och med den 1 juli 1938, under de senare åren blivit i betänklig grad eftersatt. Att bland annat på grund härav de i allmänhet ålderdomliga byggnaderna icke nu befinna sig i tillfredsställande skick har med all önskvärd tydlighet blivit bestyrkt av den av byggnadsstyrelsen verkställda utredningen, som även synes giva vid handen, att de tidigare i ämnet verkställda utredningar, vilka legat till grund för beslutet om dövstumundervisningsväsendets förstatligande, icke innefattat uttömmande beräkningar rörande statens utgifter för byggnadsarbeten vid dövstumskolorna.

Emellertid har jag fått det bestämda intrycket, att kostnaderna för ett iståndsättande av dövstumskolebyggnaderna kunna avsevärt nedbringas, utan att därför dövstumskolornas verksamhet skall behöva bli lidande. Jag anser det för min del erforderligt, att den föreliggande frågan med de undantag, som i det följande angivas, underkastas en förnyad utredning, som bör taga sikte på att endast sådana byggnadsarbeten böra komma till utförande, som äro nödvändiga ur underhållssynpunkt eller med hänsyn till verksamheten vid dövstumskolorna utan tvekan erforderliga. Vad särskilt angår Manillaskolan i Stockholm, torde vid denna utredning, som lämpligen bör omhändervhas av byggnadsstyrelsen i samråd med skolöverstyrelsen, böra jämväl undersökas möjligheten och lämpligheten av att för nämnda

skola uppföra byggnad i annan stad än Stockholm, varvid som förutsättning för en sådan förläggning av skolan torde böra gälla, bland annat, att vederbörande stad till statsverket utan ersättning överlåter tomt för ändamålet, som av Kungl. Maj:t godkännes. Det synes ej osannolikt, att härigenom kunna ernås besparingar ej blott i fråga om byggnadskostnaderna utan jämväl i statens årliga utgifter för denna skola. Jag vill i detta sammanhang förutskicka, att jag ej på grundval av den nu föreliggande utredningen kan finna anledning föreligga att vid de nybyggda skolorna jämväl anordna rektorsbostäder.

Den av mig sålunda tillstyrkta ytterligare utredningen synes mig emellertid icke böra utgöra hinder för att åtgärder för anskaffande av nya lokaler vidtagas i sådana fall, då ett uppskov skulle medföra allvarliga olägenheter för dövstumskolornas verksamhet. Så synes vara förhållandet beträffande dövstumskolorna i Örebro, å Broby gård och i Härnösand.

Vid dövstumskolan i Örebro äro de nuvarande utrymmena uppenbart otillräckliga och otidsenliga. Åtgärder torde med det snaraste böra vidtagas för att tillgodose det föreliggande lokalbehovet. Byggnadsstyrelsens förslag avser, att skolan skall utbyggas så, att den kan mottaga 150 elever. Detta antal kan synas stort i betraktande av att skolöverstyrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1939/40 för dövstumskolorna beräknat elevantalet vid denna skola under sistnämnda budgetår till 102. Då det emellertid är att antaga, att skolan, som ju har karaktär av specialskola för oegentligt dövstumma, kommer att i ökad utsträckning besökas av elever, som ehuru icke dövstumma dock hava så starkt nedsatt hörselförmåga att de icke kunna tillgodogöra sig undervisningen i vanlig folkskoleklass, anser jag mig icke böra ifrågasätta ändring i byggnadsstyrelsens berörda förslag. Åt byggnadsstyrelsen torde böra uppdragas att inleda förhandlingar om det förvärv av tomtområde, som bör komma till stånd vid ett genomförande av nämnda förslag.

Fortsättningsskolan å Broby gård för undervisning i lantbruksyrket och trädgårdsskötsel synes icke kunna under nuvarande lokalförhållanden mottaga det antal elever (omkring 40), som beräknas komma att delta i undervisningen, när skolan är i full verksamhet. Enligt vad från skolöverstyrelsen under hand upplysts kunna för närvarande högst 19 elever erhålla plats. Elevantalet beräknas läsåret 1939/40 uppgå till omkring 26. För att avhjälpa bristen på elevbostäder och i övrigt sätta byggnaden i behörigt skick synes det nödvändigt, att de av byggnadsstyrelsen föreslagna byggnadsarbetena komma till utförande.

Såvitt jag kan bedöma, torde möjligheter föreligga att i viss utsträckning beskära det för de båda nyssnämnda skolorna ifrågasatta byggnadsprogrammet. Kostnaderna för arbetena vid dessa skolor, inklusive utgifter för förvärv av tomtmark för den förstnämnda skolan, synas mig böra begränsas till sammanlagt 490 000 kronor. Härvid har hänsyn icke tagits till utgifter för konstnärlig utsmyckning av lokalerna.

Även de vid dövstumskolan i Härnösand ifrågasatta byggnadsarbetena synas vara av trängande beskaffenhet. Jag har övertygat mig om att de nuvarande lokalerna icke kunna anses tjänliga för sitt ändamål. Den av byggnadsstyrelsen ifrågasatta lösningen av denna byggnadsfråga torde kunna godtagas. Jag vill emellertid föreslå, att kostnaderna för byggnadsföretaget begränsas inom ramen av ett anslag av 1 700 000 kronor. Utgifter för konstnärlig utsmyckning hava härvid icke medräknats.

De av mig nu tillstyrkta byggnadsföretagen skulle alltså draga en kostnad av $(490\,000 + 1\,700\,000 =) 2\,190\,000$ kronor. Enligt vad jag inhämtat, förefinnas möjligheter att redan under nästa budgetår i viss omfattning igångsätta byggnadsarbetena. Emellertid torde det vara tillräckligt, om för ändamålet för nämnda budgetår anvisas det i årets statsverksproposition beräknade anslaget av 500 000 kronor. Av sjätte huvudtitelns reservationsanslag till utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. torde böra bestridas de kostnader för ritningar, byggnadsplaner och dylikt, som föranledas av den av mig i det föregående förordade utredningen rörande de vid dövstumskolorna i övrigt erforderliga byggnadsarbetena.

För konstnärlig utsmyckning torde anslag icke böra för nästa budgetår anvisas.

Med hänsyn till de av chefen för finansdepartementet i annat sammanhang förordade grunderna för redovisning av vissa jordegendomar, upplåtna för speciella ändamål, torde det i sinom tid få tagas under övervägande, i vad mån de kostnader, som nedläggas på byggnadsarbeten å Broby gård, skola över statens allmänna fastighetsfond överföras till domänfonden.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna m. m.*, att utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av mig i det föregående tillstyrkts, för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 500 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
C. A. Charpentier.